

Helse- og omsorgsdepartementet

Vår ref:
21/00043-1

Saksbehandler:
Kjersti Botnan Larsen

Dato:
12. januar 2021

Regjeringen bør lette den nasjonale tiltaksbyrden for barn og unge

Barneombudet viser til regjeringens forsterkede nasjonale smitteverntiltak som gjelder fra 4. januar 2021, og vil med dette gi innspill til vurderingen av om tiltakene rettet mot barn og unge bør videreføres.

Overordnet vil vi understreke hvor viktig det er at regjeringen fastholder målsettingen om at tiltaksbyrden rettet mot barn og unge skal være minst mulig. Barn og unge skal kunne leve mest mulig normale liv, også nå. Vi ber derfor regjeringen om at følgende anbefalinger ikke videreføres på nasjonalt nivå etter 18. januar 2021:

- Alle landets videregående skoler og ungdomsskoler går over til rødt nivå.
- Alle organiserte fritidsaktiviteter, idrettsaktiviteter, kulturarrangementer og livssynssamlinger innendørs, anbefales utsatt til etter 18. januar. Dette gjelder også alle aktiviteter innendørs som samler barn og unge på tvers av klasser/ kohorter

Vi er bekymret for totalbelastningen som barn og ungdom nå må bære, både når det gjelder begrensninger i opplæring og i deltakelse på ulike sosiale arenaer. Barneombudet mener at konsekvensene tiltakene har for barn og unge nå er for store, både på kort og lang sikt. Vi mener at det i dag kreves enda bedre begrunnelser når det gjøres inngrep i barns rettigheter enn i mars 2020.

Rødt eller gult nivå på skolene bør fastsettes kommunalt

Barneombudet ber om at regjeringen ikke viderefører anbefalingen om at alle ungdomsskoler og videregående skoler skal settes på rødt nivå etter 18. januar. Vi mener rødt nivå kun bør være aktuelt i områder der smittetallene tilsier dette, og at en beslutning om dette må ligge på kommunalt nivå.

Barn og unges rett til utdanning er fastsatt i barnekonvensjonen, Grunnloven og opplæringsloven. Regelverket stiller krav til kvalitet, kvantitet og et trygt og godt skolemiljø. Inngrep i retten til utdanning må ikke gå lenger enn det som er nødvendig og forholdsmessig. Rødt nivå innebærer begrensninger i tilbudet som i praksis ofte betyr at deler av opplæringen gjennomføres som hjemmeopplæring. Vi er bekymret for at opplæringen ikke er likeverdig, og at elevene mister mye av den opplæringen og oppfølgingen de har rett til. Et slikt inngrep i retten til utdanning stiller strenge krav til begrunnelsen.

Å sette skolene på rødt nivå også i områder hvor smitten er lav, mener vi er uforholdsmessig sett opp mot konsekvensene dette inngrepet har i barn og unges rettigheter. Vi viser her til kunnskapsgrunnlaget i rapportene fra koordineringsgruppen for tjenester til sårbare barn og unge og ekspertgruppen for tiltak rettet mot barnehager og skoler. I flere av disse rapportene vises det til at begrensninger i skoletilbudet har betydning for elevenes faglige læring og oppfølging, og at inngrepene forsterker de eksisterende forskjellene mellom elevene. Å begrense opplæringen som gis på skolen, fører også til at skolen som sosial arena blir borte. Undersøkelser blant barn og unge viser at de er mer ensomme under koronatiden. For ungdom som er i en alder hvor sosiale arenaer er viktige for deres identitetsdannelse er dette særlig problematisk.

Karl Johans gate 7,
0154 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

For barn og unge i særskilt sårbare situasjoner kan mindre opplæring og oppfølging på skolen være kritisk. Begrensninger i opplæringen på skolene fører til at barn og unge som trenger hjelp ikke fanges opp, og at hjelpeapparatet ikke kan følge dem opp. Barneombudet mener at det beste tiltaket for barn og unge i særskilt sårbare situasjoner er at *alle* elever får opplæring på skolen, ikke bare de særskilt sårbare. Dette bør også bli lagt vekt på i vurderingen av nasjonalt tiltak.

Begrensninger i fritidsaktiviteter for barn og unge bør besluttes lokalt

Barneombudet er bekymret for konsekvensene det får for barn og unge at fritidsaktiviteter ikke har startet opp etter igjen etter jul. For mange barn og unge er fritidsaktiviteter som idrettsaktiviteter, fritidsklubber og korps, viktige mestringsarenaer og møteplasser. Den nasjonale anbefalingen om å holde fritidsaktiviteter for barn og unge stengt frem til 18. januar, gjør at mange barn og unge nå opplever at de mister de fleste sosiale arenaene. Nedstengingen gjelder uavhengig av smittesituasjonen lokalt. Vi mener at den nasjonale anbefalingen om ikke å åpne fritidsaktiviteter går lengre enn det som er nødvendig og forholdsmessig, og ber om at den ikke videreføres.

Konsekvensene av stengte fritidsaktiviteter kan være store for en del barn. Gjennom fritidsaktiviteter kan barn og unge oppleve mestring og være sammen med jevnaldrende og andre voksne. Dette kan være med å sikre inkludering og gode positive opplevelser i en vanskelig tid. For barn i sårbare situasjoner og barn med særlige utfordringer har det ekstra store konsekvenser at disse viktige arenaene ikke lenger er tilgjengelige. Nedstengningen kan også gjøre at en del barn og unge ikke starter med fritidsaktiviteter som kan være viktige for dem, og den kan også føre til økt frafall blant de som ikke får et tilbud i en periode.

Barneombudet vil også peke på at nedstenging av fritidsaktiviteter kan påvirke smitteutviklingen lokalt negativt. Regjeringens koordineringsgruppe har i sin niende rapport understreket at et problem med å stenge ned organiserte fritidsaktiviteter med smittevernregler, kan være at barn og unge møtes på uformelle arenaer uten tilsvarende regler. De anbefaler derfor ikke dette tiltaket.

Vi ber om at den delen av anbefalingen som gjelder barn og unge under 20 år ikke videreføres. Eventuell nedstenging av fritidsaktiviteter, inkludert idrett, bør besluttes lokalt og være i tråd med vilkårene i smittevernloven om at de skal være nødvendige ut fra smittesituasjonen. I denne vurderingen må det blant annet ses på konsekvensene av tiltakene for barn og unge, smittesituasjonen lokalt og kunnskap om smittespredning blant barn og unge. Barneombudet viser til at gode begrunnelser for tiltakene som iverksettes er viktig for at disse skal ha legitimitet i befolkningen. Tiltak som anses urimelige ut fra smittesituasjonen lokalt kan føre til at legitimiteten forsvinner og at lojaliteten til tiltak som fattes blir svekket.

Med vennlig hilsen

Inga Bejer Engh
barneombud

Kjersti Botnan Larsen
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Mottakerliste

Barne- og familiedepartementet (BFD)
Helse- og omsorgsdepartementet
Kunnskapsdepartementet (KD)
Kulturdepartementet